

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum in iustificatione impij motus liberi arbitrij naturaliter præcedat
gratiæ infusionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

Ad quartum dicendum, quod obiectio illa procedit secundum ordinem causae formalis: formaliter enim gratia inhaerendo expellit culpam.

Ad quintum dicendum, quod gratia non expellit culpam effectiue, sed formaliter: unde non est prius quam expellat culpam, sed simul.

Ad vi. dicendum, quod obiectio illa procedit quantum ad operationes, & non quantum ad habitus, sicut & prima.

Ad vii. dicendum, quod esse mundi non est proprius effectus remissionis culpae: quia potest esse non ita iusta remissionis ne culpae, ut in homine in statu innocentie: sed proprius effectus remissionis culpae est fieri mundus, & hoc non est cõius quod est gratia, quia nullus potest fieri mundus, nisi per gratiam. Sciendum in quod per hoc non probaretur prioritas naturalis, nisi secundum ordinem causae materialis: nam genera se habent per modum materiae comparatione ad species.

Ad viij. dicendum, quod eadem distinctio operis est in formis naturalibus, & in proposito.

Ad viiij. dicendum, quod recessus a termino a quo est prius in via generationis & motus, cum reducatur ad ordinem materiae (nam motus est actus existentis in potentia) sed accessus ad terminum ad quem est prior secundum ordinem causae finalis.

Ad x. dicendum, quod in operibus Dei non requiritur dispositio per impotentiam agentis: sed per conditionem effectus, & praecipue talis dispositio, scilicet remotio contrarij: quia contraria simul esse non possunt.

Ad xi. dicendum, quod forma quae est totaliter ab extrinseco, requirit dispositionem debitam in subiecto, vel pexistentem, sicut lumen diaphanicum in aere vel simul impressam ab eodem agente, sicut calor consummatus simul introducit cum forma ignis: & similiter a Deo simul cum infusione gratiae expellit culpam.

Ad xij. dicendum, quod simili distinctione videtur esse i ordine purgationis & illuminationis, sicut in proposito.

Ad xij. dicendum, quod si Deus succellit iustificationem operantis, expulso culpa esset prior tempore, sed posterior natura. Ordo autem temporis sequitur ordinem motus & materiae. Et secundum hunc modum Philosophus dicit, quod in eodem actus est posterior tempore quod potentia, sed natura prior: quia secundum illud dicitur aliquid esse simpliciter natura prius, quod est prius secundum ordinem causae finalis, ut dictum est.

ARTICVLVS VIII.

Utrum in impij iustificatione motus liberi arbitrii gratiae infusionem precedat.

Quaestio quirit, utrum in iustificatione impij motus liberi arbitrii naturaliter precedat gratiae infusionem, & utrum quod sic. Cuius naturaliter procedit effectum: sed contritio est causa remissionis culpae, ergo naturaliter eam precedit, & per consequens infusionem, quae se concomitantur. Sed diceretur, quod contritio non est causa remissionis culpae, nisi per modum dispositionis materialis.

¶ Sed contra. Contritio est causa sacramentalis remissionis culpae, & infusionis gratiae. Penitentia enim sit sacramentum nouae legis, gratia causa, & sic remissionem culpae, nec hoc facit ratione aliarum suarum partium, scilicet confessionis, & satisfactionis, quod gratia, & culpae remissionem presupponit: & sic relinquit quod ipsa contritio sit sacramentalis causa remissionis culpae & infusionis gratiae: sed causa sacramentalis est causa instrumentalis, ut ex precedentibus quae sunt patet, ergo cum instrumentum reducatur ad genus causae efficientis, contritio non erit causa remissionis culpae, ut dispositio materialis, sed magis in genere causae efficientis.

¶ 3. Praet. Attritio precedit gratiae infusionem, & culpae remissionem: sed contritio ab attritione non differt nisi secundum intentionem doloris, quae speciem non va-

riat, ergo contritio naturaliter ad minus precedit gratiae infusionem, & culpae remissionem.

¶ 4. Praet. In psal. dicitur. Iustitia & iudicium praeparatio sedis eius: anima autem efficitur sedes Dei per gratiae infusionem, & culpae remissionem: cum ergo homo iustitiam & iudicium faciat per hoc, quod de peccato contriturus, ut quod contritio sit praeparatio ad gratiae infusionem, & ita naturaliter est prior.

¶ 5. Praet. Motus ad terminum naturaliter precedit terminum: sed contritio est quodammodo terminus in destructione peccati, ergo naturaliter precedit remissionem culpae.

¶ 6. Praet. Augustinus dicit. Qui creauit te sine te, non iustificabit te sine te: & ita motus liberi arbitrii qui ex parte nostra est, requiritur ad iustificationem, & naturaliter precedit eam: sed iustificatio terminatur in remissionem culpae, ergo motus liberi arbitrii precedit naturaliter remissionem culpae.

¶ 7. Praet. In matrimonio carnali consensus mutuum naturaliter matrimonij copulam precedit: sed per gratiae infusionem contrahitur quoddam spirituale matrimonium animum cum Deo, secundum illud Osee. 2. Sponsabo te mihi in iustitia, ergo motus liberi arbitrii, per quem est anima consensus in Deum, precedit naturaliter gratiae infusionem.

¶ 8. Praet. Sicut in his quae mouentur ab alio, se habet motio mouentis exterioris ad moueri mobilis, ita in his quae mouentur a seipsis: sed motio qua exterius agens mouet, sine moueat ut principale agens, siue ut coadiuuans, naturaliter precedit moueri ipsius mobilis, ergo cum in iustificatione impij anima non totaliter moueat, sed ipsa quodammodo se moueat ut coadiuuans, secundum illud 1. Cor. 1. Dei adiutores sumus, ut quod ipsa operatio animae, cum motus liberi arbitrii, naturaliter precedat remissionem culpae, secundum quam mouetur anima de vitio in uirtutem.

SED CONTRA. Contritio est actus meritorius: sed actus meritorius non est nisi a gratia, ergo gratia est causa contritionis: sed causa naturaliter precedit effectum, ergo gratiae infusio naturaliter precedit contritionem.

¶ 2. Praet. Romanus super illud. Iustificati igitur ex fide &c. dicit gl. Gratia Dei non precedit aliquod meritum humanum: sed contritio est quoddam humanum meritum, ergo non precedit gratiae infusionem. Sed diceretur, quod precedit sicut quaedam dispositio.

¶ 3. Sed contra. Dispositio est minus perfecta quam forma ad quam disponit: sed contritio dicitur aliquid magis perfectum quam gratia, ergo contritio non est dispositio ad gratiam. Probatio media. Actus secundus est maioris perfectionis quam primus, cum se habeat per modum habitus: contritio autem est actus secundus, cum sit operatio gratiae, sicut considerare est operatio scientiae, ergo sicut consideratio est perfectius quam scientia, ita contritio est perfectius quam gratia.

¶ 4. Praet. Effectus causae efficientis, nunquam est dispositio ad causam efficientem, quia in via motus sequitur efficientem, cum tamen in eadem via dispositio precedat id ad quod disponit: sed contritio se habet ad gratiam sicut effectus causae efficientis ad suam causam efficientem, ergo contritio non est dispositio ad gratiam, & sic idem quod prius. Probatio media. Habitus & potentia ad idem genus causae reducuntur, cum habitus suppleat quod potentiae deest: sed potentia est causa actus in genere causae efficientis, ergo & habitus: sed gratia comparatur ad contritionem sicut habitus ad actum, ergo contritio comparatur ad gratiam sicut effectus ad causam efficientem.

¶ 5. Praet. Quod nihil facit ad introductionem formae, non est dispositio ad formam: sed contritio nihil facit ad gratiam.

Quaestio dicitur. S. Thomae. PPP 3 tie

Colligitur ex tract. 22. in Ioannem. tom. 3.

Ro. 3. gloss. ordin. ibi.

de 2a 2ae 122. 27. & 28. 122. 3.

in 127. ar.

12. q. 112. 124.

gratia infusionem, quia sine contritione potest esse gratia infusio, sicut patet in Christo, angelis, & primo homine in statu innocentiae. ergo contritio non est dispositio ad gratiam, & sic idem quod prius.

Lib. de gratia & lib. arbit. fere in princ.

¶ 6. Præter Bernardus dicit, quod ad opus salutis nostrae duo requiruntur. scilicet Deus dans, & liberum arbitrium recipiens: sed datio naturaliter est prior gratia, ergo gratia quae in iustificatione nostra est ex parte Dei dantis, naturaliter praecedit contritionem, quae est ex parte liberi arbitrii recipientis.

¶ 7. Præter. Contritio non potest esse simul cum peccato. ergo remissio peccati naturaliter contritionem praecedit.

RESPON. Dicendum, quod circa hoc est triplex opinio. Quidam. n. dicunt quod motus liberi arbitrii naturaliter praecedit gratia infusionem absolute. Dicunt. n. quod ille motus liberi arbitrii non est contritio, sed attritio, quod non est actus fidei formatæ, sed fidei informis: sed hoc non videtur esse ad propositum. Nam omnis dolor de peccato in habente gratiam est conatus est fidei formatæ actus. ergo actus fidei informis & attritio, de quibus ista loquuntur, tunc praecedunt gratia infusionem. Et de talibus motibus liberi arbitrii ad praesens non loquimur, sed de illis qui sunt simul cum gratia infusione, sine quibus iustificatio esse non potest in adultis: nam sine praecedentibus potest ex supra dictis patet. Et ideo alij dicunt, quod motus isti sunt meritorij, & gratia informati, unde naturaliter gratiam sequuntur. Praecedunt autem remissionem culpae naturaliter, quia gratia per hos actus remissionem culpae operatur. Sed hoc non potest esse. Nam quod causat aliquid per operationem, causat per modum causae efficientis: gratia igitur, si per actum contritionis & fidei formatæ remissionem culpae causat, causabit eam per modum causae efficientis, quod esse non potest. Nam causa effectivè destruit aliquid, prius ponit in esse, quod hoc quod destruit, sit in non esse. Non. n. ageret ad eius destructionem quod iam non est: unde sequeretur, quod gratia prius esset in anima, quam culpa esset remissa, quod est impossibile: unde patet quod gratia non per aliquam operationem est causa remissionis culpae, sed per informationem subiecti, quae importatur per gratia infusionem, & culpae remissionem: & ideo inter gratia infusionem & culpae remissionem nihil cadit medium. Oportet igitur dicere secundum aliam opinionem, quod praedicti motus eodem ordine se habeant ad utrumque, ut quodammodo praecedant, quodammodo sequantur ordine naturae. Nam si ordo naturae attendatur secundum rationem causae materialis, sic motus liberi arbitrii praecedit naturaliter gratia infusionem, sicut dispositio materialis formam. Si autem attendatur secundum rationem causae formalis, est e converso. Et est simile in rebus naturalibus. de dispositione, quae est necessitas ad formam, quae quodammodo praecedit formam substantialem, scilicet secundum rationem causae materialis. Dispositio. n. materialis ex parte materiae se tenet, sed alio modo. scilicet ex parte causae formalis forma substantialis est prior, in quantum perficitur, & materiam, & accidentia materialia.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod contritio est causa remissionis culpae, in quantum est dispositio ad gratiam.

AD SECUNDUM dicendum, quod penitentie sacramentum habet conferre gratiam ex virtute clavis, quibus se peccatis subijcit. Contritio igitur si se consideret, non se habet ad gratiam, nisi per modum dispositionis: sed si consideretur in quantum habet virtutem

elavium in voto, sic sacramentaliter operatur in virtute sacramenti penitentie, sicut & in virtute baptismi, ut patet in adulto, qui habet sacramentum baptismi in voto tantum. Ex hoc igitur non habetur quod contritio sit causa efficiens remissionis culpae per se loquendo, sed virtus clavis, vel baptismi. Vel potest dici, quod contritio ad remissionem culpae quo ad reatum temporalem penae se habet per modum causae efficientis, sed quantum ad maculam & reatum penae aeternae se habet solum per modum dispositionis.

AD TERTIUM dicendum, quod contritio ab attritione praecedenti non differt solum secundum intentionem doloris, sed secundum informationem gratiae: & ita contritio habet aliquem ordinem posterioritatis ad gratiam, quod non habet attritio.

AD QUARTUM dicendum, quod preparatio illa est per modum dispositionis materialis.

AD QUINTUM dicendum, quod contritio est motus ad remissionem culpae non quasi ab ea distans, sed ut ei conueniat: unde magis consideratur ut in motu esse, quam in motu fieri, & tunc motus praecedit terminum in ordine causae materialis, quia motus est existens in potentia.

AD SEXTUM dicendum, quod intelligendum est, non iustificabit te sine te, disponente aliquo ad gratiam: & sic non oportet quod motus liberi arbitrii praecedat nisi per modum dispositionis.

AD SEPTIMUM dicendum, quod consensus est causa efficiens matrimonij carnalis: motus autem liberi arbitrii non est causa efficiens infusionis gratiae, & ideo non est simile.

AD OCTAVUM dicendum, quod iustificatione impij homo non est adiutor Dei, quasi cum eo simul efficiens gratiam, sed solum sicut preparans se ad gratiam.

AD PRIMUM quod in contrarij obijciunt, dicendum, quod contritio est a gratia sicut ab informante, & ita sequitur quod in ratione causae formalis gratia sit prior.

AD SECUNDUM dicendum, quod meritum humanum non praecedit gratiam in ratione merendi, ita sicut quod gratia cadat sub merito: potest tamen praecedere actus humanus gratiam, ut dispositio materialis.

AD TERTIUM dicendum, quod contritio est a libero arbitrio, & a gratia. Secundum quod procedit a libero arbitrio, est dispositio ad gratiam simul existens cum gratia, sicut dispositio quae est necessaria, simul est cum forma: sed secundum quod est a gratia, comparatur ut actus secundus ad gratiam.

AD QUARTUM dicendum, quod sicut actus formaliter perficit potentiam, ita id quod ex habitu relinquitur in actu, est formale respectu substantiae plus quam potentia ministrat. Et sic habitus est formale principium actus formati, quamvis respectu formationis habeat rationem causae efficientis.

AD QUINTUM dicendum, quod dispositio non facit aliquid ad formam effectivè, sed materialiter tantum, in quantum per dispositionem materia efficiens congrua ad receptionem formae: & sic contritio facit ad gratia infusionem in eo qui culpam habet, quamvis non requiratur in innocente. Plura enim requiruntur dispositione ad remotionem formae contrariae, & ad introductionem formae simul, quam ad solam formam introductionem.

AD SEXTUM dicendum, quod illud quod est ex parte recipientis, prius materialiter: sed quod est ex parte

AD SEPTIMUM dicendum, quod ex illa ratione non sequitur quod remotio culpae praecedat contritionem, quia per ipsam contritionem quodammodo culpa remittitur, sicut per calorem in summo expellitur forma aquae, & ita non sunt simul, & similiter nec culpa & contritio.